

Temat 24 (2). Kapłaństwo

Poprzez sakrament kapłaństwa zostaje udzielony udział w kapłaństwie Chrystusa-Głowy. Kapłaństwo urzędowe różni się zasadniczo od powszechnego kapłaństwa wiernych.

08-12-2012

1. Kapłaństwo Chrystusa

Spośród ludu Izraela, określonego w Wj 19, 6 jako „królestwo kapłanów”, plemię Lewiego zostało wybrane dla Boga i powierzono mu „troskę o

Przybytek Świadcstwa” (Lb 1, 50). Z kolei spośród lewitów wyświęcano kapłanów starego przymierza poprzez obrzęd namaszczenia (por. Wj 29, 1-7), udzielając kapłanowi urzędu „dla ludzi (...) w sprawach odnoszących się do Boga, aby składał dary i ofiary za grzechy” (Hbr 5, 1). Jako element prawa Mojżeszowego to kapłaństwo jest „wprowadzeniem tylko lepszej nadziei” (Hbr 7, 19), „cieniem przyszłych dóbr”, ale samo z siebie „przez te same ofiary, corocznie ciągle składane, nie może nigdy udoskonalić tych, którzy się zbliżają” (Hbr 10, 1).

Kapłaństwo lewickie zapowiadało w jakiś sposób w narodzie wybranym pełną realizację kapłaństwa w Jezusie Chrystusie, niezwiązanego ani z pochodzeniem, ani z ofiarami w świątyni, ani z Prawem, tylko z samym Bogiem (por. Hbr 6, 17-20 i 7, 1nn.). Dlatego Chrystus został „nazwany przez Boga *kapłanem na*

wzór Melchizedeka” (Hbr 5, 10), który „jedną (...) ofiarą udoskonalił na wieki tych, którzy są uświęceni” (Hbr 10, 14). Istotnie wcielone Słowo Boga, spełniając mesjańskie proroctwa, odkupuje wszystkich ludzi swoją śmiercią i zmartwychwstaniem, oddając własne życie dla spełnienia swojego kapłańskiego stanu. To kapłaństwo, które sam Jezus przedstawia na zasadzie uświęcenia i posłania (por. J 10, 14), ma w związku z tym wartość uniwersalną. Nie istnieje „zbawcze działanie Boga poza obrębem jedyne go pośrednictwa Chrystusa”[1].

2. Kapłaństwo u Apostołów i w sukcesji apostoelskiej

Podczas Ostatniej Wieczerzy Jezus wyraża wolę uczynienia Apostołów uczestnikami Jego kapłaństwa, wyrażonego jako uświęcenie i posłanie: „Jak Ty Mnie posłałeś na świat, tak i Ja ich na świat posłałem.

A za nich Ja poświęcam w ofierze samego siebie, aby i oni byli uświęceni w prawdzie” (J 17, 18-19). To uczestnictwo staje się rzeczywistością w różnych chwilach w czasie posługi Chrystusa, które mogą być uważane za kolejne kroki prowadzące do ustanowienia sakramentu kapłaństwa. Dzieje się tak, kiedy Chrystus powołuje Apostołów, ustanawiając ich jako kolegium (por. Mk 3, 13-19), kiedy ich naucza i posyła, aby przepowiadali (por. Łk 9, 1-6), kiedy udziela im władzy odpuszczania grzechów (por. J 20, 22-23), kiedy powierza im powszechne posłanie (por. Mt 28, 18-20); a nawet niezwykle szczególna okazja, przy której nakazuje im sprawować Eucharystię: „Czyńcie to na moją pamiątkę!” (1 Kor 11, 24). W apostoelskim posłaniu Apostołowie „utwierdzeni zostali w pełni w dzień Zielonych Świąt”[2].

Podczas swojego życia Apostołowie „nie tylko bowiem mieli w sprawowaniu swego urzędu rozmaitych pomocników, ale aby powierzona im misja była kontynuowana po ich śmierci, bezpośrednim swoim współpracownikom przekazali, jak w testamencie, zadanie prowadzenia dalej i umacniania rozpoczętego przez siebie dzieła (...). A następnie zarządzili, aby gdy tamci umrą, posługiwanie ich przejęli inni doświadczeni mężowie”. W ten sposób „biskupi (...) wraz z pomocnikami swymi, kapłanami i diakonami, objęli posługiwanie duchowne we wspólnocie, stając w zastępstwie Boga na czele trzody, której są pasterzami, jako nauczyciele, jako kapłani świętego kultu, jako sprawujący rządy duchowe”[3].

2.1. Liturgia święceń

W Nowym Testamencie posługa apostołska jest przekazywana poprzez nałożenie rąk, któremu towarzyszy modlitwa (por. Dz 6, 6; 1 Tm 4, 14; 5, 22; 2 Tm 1, 6). Taka jest praktyka obecna w najstarszych obrzędach święceń, jak te zebrane w *Traditio apostolica* i *Statuta Ecclesiae Antiqua*. To istotne jądro stanowiące znak sakramentalny, zostało wzbogacone na przestrzeni wieków pewnymi obrzędami uzupełniającymi, które mogą się różnić w zależności od różnych tradycji liturgicznych. „W obrzędzie łacińskim obrzędy wstępne: przedstawienie i wybór kandydata, przemówienie biskupa, pytania stawiane kandydatowi, litanie do Wszystkich Świętych – mają potwierdzić, że wybór kandydata został dokonany zgodnie z praktyką Kościoła. Przygotowują one do uroczystego aktu konsekracji, po którym wiele obrzędów ma wyrazić i dopełnić w sposób symboliczny

dokonywane misterium. W przypadku biskupa i prezbitera namaszczenie krzyżmem świętym jest znakiem specjalnego namaszczenia przez Ducha Świętego, który czyni owocną ich posługę. W przypadku biskupa ma miejsce przekazanie księgi Ewangelii, pierścienia, mitry i pastorału na znak jego apostolskiego posłania głoszenia słowa Bożego, jego wierności Kościołowi, oblubienicy Chrystusa, i jego władzy pasterza trzody Pana. Przy święceniach prezbitera przekazuje się patenę i kielich, „ofiarę ludu świętego”, którą prezbiter ma składać Bogu. Przy święceniach diakonów przekazuje się im księgę Ewangelii na znak, że otrzymali posłannictwo głoszenia Ewangelii Chrystusa” (*Katechizm*, 1574).

2.2. Natura i skutki przyjętych święceń

Poprzez sakrament kapłaństwa udzielane jest uczestnictwo w kapłaństwie Chrystusa w zależności od odmiany przekazanej przez sukcesję apostołską. Kapłaństwo urzędowe różni się od powszechnego kapłaństwa wiernych, pochodzącego z chrztu i bierzmowania. Oba „są sobie (...) wzajemnie przyporządkowane”, ale „różnią się istotą a nie stopniem tylko”[4]. Dla kapłaństwa urzędowego właściwe i szczególne jest „sakramentalne uobecnienie Jezusa Chrystusa Głowy i Pasterza”[5], co pozwala na sprawowanie władzy Chrystusa w duszpasterskiej funkcji przepowiadania i rządzenia oraz działania *in persona Christi* w wykonywaniu posługi sakramentalnej.

Repræsentatio Christi Capitis trwa wciąż w szafarzu, którego dusza została naznaczona znamieniem sakramentalnym, wyciśniętym w

niezniszczalny sposób w duszy podczas święceń. Znamię jest zatem głównym skutkiem sakramentu i będąc trwałą rzeczywistością, sprawia, że sakramentu kapłaństwa nie można ani powtarzać, ani usunąć, ani udzielić na czas określony. „Kto został wyświęcony w sposób ważny, może oczywiście ze słusznych powodów zostać zwolniony z obowiązków i funkcji związanych ze święceniami lub otrzymać zakaz ich wykonywania, nie może jednak stać się człowiekiem świeckim w ścisłym sensie” (*Katechizm*, 1583).

Święcenia każdego stopnia udzielają poza tym „łaski Ducha Świętego, która jest właściwa dla sakramentu święceń”, przez którą „wyświęcony zostaje upodobniony do Chrystusa Kapłana, Nauczyciela i Pasterza, którego jest sługą” (*Katechizm*, 1585). Ta *ministerialność* jest zarówno darem, jak i zadaniem, ponieważ

kapłaństwo jest przyjmowane w perspektywie służby Chrystusowi i wiernym, którzy w Kościele tworzą Jego mistyczne Ciało. Ściślej rzecz biorąc, dla biskupa przyjmowany dar jest „Duchem rządzenia, którego dałeś Twojemu umiłowanemu Synowi Jezusowi Chrystusowi, a którego z kolei On udzielił świętym Apostołom”[6]. Dla prezbitera prosi się Boga o dar Ducha Świętego, „by był godny bez zarzutu stać przy Twoim świętym ołtarzu, głosić Ewangelię Twojego Królestwa, pełnić posługę Twego słowa prawdy, składać Ci dary i ofiary duchowe, odnawiać Twój lud przez kąpiel odrodzenia, tak aby on sam wyszedł na spotkanie naszego wielkiego Boga i Zbawiciela, Jezusa Chrystusa”[7]. Jeśli chodzi o diakonów, „umocnieni (...) łaską sakramentalną, w posłudze liturgii, słowa i miłości służą Ludowi Bożemu w łączności z biskupem i jego kapłanami”[8].

2.3. Stopnie święceń kapłańskich

Diakonat, prezbiterat i episkopat zachowują między sobą wewnętrzną relację jako stopnie jednej rzeczywistości sakramentalnej święceń kapłańskich, przyjmowane kolejno w ten sposób, że kolejne obejmują poprzednie. Z kolei stopnie te różnią się między sobą w zależności od udzielanej rzeczywistości sakramentalnej i odpowiednich funkcji w Kościele.

Episkopat to „pełnia sakramentu kapłaństwa”. „W tradycji liturgicznej Kościoła, jak i w wypowiedziach świętych Ojców nazywana jest najwyższym kapłaństwem bądź pełnią świętego posługiwania”[9].

Biskupom powierza się „posługiwanie duchowne we wspólnocie, stając w zastępstwie Boga na czele trzody, której są pasterzami, jako nauczyciele, jako kapłani świętego kultu, jako

sprawujący rządy duchowe”[10]. Są oni następcami Apostołów i członkami Kolegium Apostołów, do którego włączają się bezpośrednio na mocy święceń, zachowując hierarchiczną łączność z Papieżem, głową kolegium, i z pozostałymi członkami. Głównie im przysługują funkcje rządzenia zarówno w Kościele powszechnym, jak i przewodzenia Kościołom lokalnym, którymi kierują „jako zastępcy i legaci Chrystusa” i robią to „radami, zachętami i przykładami, ale także mocą swojego autorytetu i władzy świętej”[11]. Spośród zajęć biskupich „szczególne miejsce zajmuje głoszenie Ewangelii. Biskupi są zwiastunami wiary prowadzącymi nowych uczniów do Chrystusa i autentycznymi, czyli upoważnionymi przez Chrystusa nauczycielami, którzy powierzonemu sobie ludowi głoszą prawdy wiary, aby w nie wierzył i w życiu je stosował”[12]. Wreszcie jako szafarze łaski

najwyższego kapłaństwa biskupi moderują swoją władzą zdrowe i owocne rozdawnictwo sakramentów: „oni kierują udzielaniem chrztu, przez który dostępuje się uczestnictwa w królewskim kapłaństwie Chrystusowym. Oni są naturalnymi włodarzami udzielanego na ich terenie bierzmowania, szafarzami święceń kapłańskich i kierownikami karnośći pokutnej; oni zachęcają i pouczają troskliwie lud swój, aby wiernie i z uszanowaniem brał właściwy sobie udział w liturgii, a zwłaszcza w ofierze Mszy Świętej”[13].

Prezbiterat został ustanowiony przez Boga, aby Jego szafarze „posiadali w społeczności wiernych świętą władzę kapłańską składania Ofiary i odpuszczania grzechów i aby w imieniu Chrystusa sprawowali publicznie, dla ludzi, urząd kapłański”[14]. Prezbiterom powierzono funkcję urzędową „w

stopniu podporządkowanym (...), aby ustanowieni w stanie kapłańskim, byli współpracownikami stanu biskupiego, w celu należytego wypełniania powierzonego przez Chrystusa apostolskiego posłannictwa”[15]. Uczestniczą oni „we władzy, mocą której sam Chrystus Ciało swoje buduje, uświęca i rządzi” i przez przyjęty sakrament święceń „zostają naznaczeni szczególnym znamieniem i tak upodabniają się do Chrystusa Kapłana, aby mogli działać w zastępstwie Chrystusa Głowy”[16]. Kapłani „stanowią wraz ze swym biskupem jedno grono kapłańskie (*presbyterium*), poświęcające się różnym powinnościom”[17] i wypełniają swoje posłannictwo w bezpośrednim kontakcie z ludźmi. Konkretniej prezbiterzy „mają przede wszystkim obowiązek opowiadania wszystkim Ewangelii Bożej, aby wypełniając nakaz Pana: «Idąc na cały świat, głosicie

Ewangelię wszelkiemu stworzeniu» (Mk 16, 15)”[18]. Ich funkcja jest zawarta „przede wszystkim w kulcie czy uczcie eucharystycznej, w której działając w zastępstwie (*in persona*) Chrystusa i głosząc Jego tajemnicę, łączą modlitwę wiernych z ofiarą Tego, który jest ich Głową, i uobecniają we Mszy Świętej aż do przyjścia Pańskiego (por. 1 Kor 11, 26) jedyną ofiarę świętą Nowego Testamentu, mianowicie Chrystusa, ofiarującego się raz jeden Ojcu na ofiarę niepokalaną (por. Hbr 9, 11-28)”[19]. Jest to połączone z „posługą pojednania lub niesienia ulgi”, które sprawują „wobec wiernych (...) czyniących pokutę lub chorujących”. Jako prawdziwi pasterze, „spełniając urząd Chrystusa, Pasterza i Głowy, według posiadanego stopnia władzy, zgromadzają rodzinę Bożą, jako braci ożywionych duchem jedności, i przez Chrystusa w Duchu prowadzą ją do Boga Ojca”[20].

Diakoni stanowią najniższy stopień hierarchii. Na nich nakłada się ręce „nie dla kapłaństwa, lecz dla posługi”, którą wykonują jako *repræsentatio Christi Servi*. Do diakonatu należy „uroczyste udzielanie chrztu, przechowywanie i rozdzielanie Eucharystii, asystowanie i błogosławienie w imieniu Kościoła związkom małżeńskim, udzielanie wiatyku umierającym, czytanie wiernym Pisma Świętego, nauczanie i napominanie ludu, przewodniczenie nabożeństwu i modlitwie wiernych, sprawowanie sakramentaliów, przewodniczenie obrzędowi żałobnemu i pogrzebowemu”[21].

3. Szafarz i podmiot

Udzielanie święceń we wszystkich trzech stopniach jest zastrzeżone wyłącznie dla biskupa. W Nowym Testamencie święceń udzielają tylko Apostołowie i „ponieważ sakrament

święceń jest sakramentem posługi apostołowskiej, biskupom jako następcom Apostołów przysługuje przekazywanie tego «daru duchowego» (LG 21), «nasienia apostołowskiego» (LG 20)” (*Katechizm*, 1576), zachowywanego na przestrzeni wieków w wyświęconym szafarzu.

Dla godziwości święceń biskupich wymaga się w Kościele łacińskim wyraźnego papieskiego zlecenia (por. KPK, kan. 1013); w Kościołach wschodnich są one zastrzeżone dla Biskupa Rzymu, Patriarchy lub Metropolity, przy czym zawsze są one niegodziwe, jeżeli brak prawnego zlecenia (por. KKKW, 745). W przypadku święceń prezbiteratu i diakonatu trzeba, żeby wyświęcającym był własny biskup kandydata albo konieczne jest otrzymanie dymisoriów od kompetentnej władzy (por. KPK, 1015-1016). Jeżeli święcenia mają

miejsce poza własnym terytorium, konieczne jest zezwolenie biskupa diecezjalnego (por. KPK, kan. 1017).

Dla ważności święceń wszystkich trzech stopni jest konieczne, żeby kandydat był ochrzczonym mężczyzną. Istotnie Jezus Chrystus wybrał na Apostołów tylko mężczyzn, mimo że pośród tych, którzy za Nim chodzili, znajdowały się również kobiety, które przy wielu okazjach okazywały większą wierność. To zachowanie Pana jest normatywne dla całego życia Kościoła i nie można go uważać za okolicznościowe, ponieważ już Apostołowie czuli się związani tą praktyką i nakładali ręce tylko na mężczyzn, również kiedy Kościół był rozpowszechniony na obszarach, gdzie obecność kobiet w posłudze nie wzbudzałaby zakłopotania. Ojcowie Kościoła wiernie podążali za tą normą, świadomi, że chodzi o wiążącą tradycję, która została

odpowiednio określona w dekretach synodalnych. W konsekwencji Kościół „nie uważa się za uprawnionego do dopuszczania kobiet do święceń kapłańskich”[22].

Godziwe i w pełni owocne święcenia wymagają poza tym, ze strony kandydata powołania jako rzeczywistości nadprzyrodzonej, równocześnie potwierdzonego przez zaproszenie kompetentnej władzy („wezwanie hierarchii”). Z drugiej strony w Kościele łacińskim rządzi prawo celibatu kościelnego dla wszystkich trzech stopni. Prawo to „nie jest wymagane (...) przez kapłaństwo z jego natury”[23], ale „z wielu względów odpowiada kapłaństwu”, ponieważ poprzez to prawo duchowni uczestniczą w odmianie bezżenności przyjętej przez Chrystusa, żeby dokonać swojego posłania, „przywołują na pamięć to tajemnicze małżeństwo ustanowione przez Boga (...), przez

które Kościół posiada jedyne Oblubieńca Chrystusa. Stają się oni ponadto żywym znakiem tego przyszłego świata, obecnego już przez wiarę i miłość, w którym synowie zmartwychwstania ani nie wychodzą za mąż, ani się żenią”[24]. Nie są zobowiązani do celibatu diakoni stali ani diakoni i prezbiterzy Kościołów wschodnich. Wreszcie, od kandydatów do święceń, wymaga się określonej dyspozycji wewnętrznej i zewnętrznej, odpowiedniego wieku i wiedzy, spełnienia wymogów poprzedzających święcenia oraz braku przeszkód i nieprawidłowości (por. KPK, kan. 1029-1042; KKKW, kan. 758-762). U kandydatów do święceń biskupich wymagane są szczególne warunki zapewniające przydatność kandydatów (por. KPK, kan. 378).

Philip Goyret

Bibliografia podstawowa

*Katechizm Kościoła Katolickiego,
1533-1600*

Lektury zalecane

II Sobór Watykański, konstytucja dogmatyczna *Lumen Gentium*, 18-29; dekret *Presbyterorum Ordinis*, 2, 4-6, 15-17

Św. Josemaría Escrivá, homilia *Kapłanem na zawsze*, w *Kochać Kościół*, 34-50.

[1] Kongregacja Nauki Wiary, deklaracja *Dominus Iesus* z 6 sierpnia 2000 r., 14.

[2] II Sobór Watykański, konstytucja dogmatyczna *Lumen Gentium*, 19.

[3] *Ibidem*, 20.

[4] *Ibidem*, 10.

[5] Jan Paweł II, adhortacja apostolska *Pastores dabo vobis* z 25 marca 1992 r., 15, 4.

[6] Pontyfikał Rzymski, obrzędy święceń biskupa, modlitwa konsekracyjna.

[7] Obrządek bizantyjski, modlitwa święceń presbiteratu.

[8] II Sobór Watykański, *Lumen gentium*, 29.

[9] Ibidem, 21.

[10] Ibidem, 20.

[11] Ibidem, 27.

[12] Ibidem, 25.

[13] Ibidem, 26.

[14] II Sobór Watykański, dekret *Presbyterorum Ordinis*, 2.

[15] Idem.

[16] Idem.

[17] II Sobór Watykański, *Lumen gentium*, 28.

[18] II Sobór Watykański, *Presbyterorum Ordinis*, 4.

[19] II Sobór Watykański, *Lumen gentium*, 28.

[20] Idem.

[21] Ibidem, 29.

[22] Jan Paweł II, list apostolski *Ordinatio Sacerdotalis* z 22 maja 1994 r., 2.

[23] II Sobór Watykański, *Presbyterorum Ordinis*, 16.

[24] Ibidem.

pdf | dokument generowany
automatycznie z [https://opusdei.org/pl-
pl/article/temat-24-2-kapanstwo/](https://opusdei.org/pl-pl/article/temat-24-2-kapanstwo/)
(20-03-2026)